

Курс стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин

Ця тактична керівна публікація розроблена робочою групою офіцерів Головного управління підготовки Збройних Сил України спільно з Центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України, іншими заінтересованими військово-організаційними структурами Збройних Сил України та погоджений з видами, окремими родами, військ (сил), ВВНЗ, НЦ (школами) Збройних Сил України.

Цей курс стрільб розроблений з метою вдосконалення тактично-вогневого вишколу військ, опанування новітніх прийомів і способів ведення вогню зі стрілецької зброї та бойових машин та озброєння іншої військової техніки, прийнятої на озброєння та тимчасово допущеної до експлуатації у Збройних Силах України.

КУРС СТРІЛЬБ ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ І БОЙОВИХ МАШИН

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2024

УДК 358.116
К 93

Курс стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин. — Київ: «Центр учбової літератури», 2024. — 394 с.

ISBN 978-611-01-3012-7

Ця тактична керівна публікація розроблена робочою групою офіцерів Головного управління підготовки Збройних Сил України спільно з Центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України, іншими заінтересованими військово-організаційними структурами Збройних Сил України та погоджений з видами, окремими родами, військ (сил), ВВНЗ, НЦ (школами) Збройних Сил України.

Цей курс стрільб розроблений з метою вдосконалення тактично-вогневого вишколу військ, опанування новітніх прийомів і способів ведення вогню зі стрілецької зброї та бойових машин та озброєння іншої військової техніки, прийнятої на озброєння та тимчасово допущеної до експлуатації у Збройних Силах України

ISBN 978-611-01-3012-7

ЗМІСТ

	ВСТУП	6
1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	7
2	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СТРІЛЬБ	23
3	ОЦІНКА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ	31
4	ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА УМОВИ ВПРАВ СТРІЛЬБ ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ	37
4.7	Вправи стрільб з автомата, снайперської гвинтівки, ручного кулемета, кулемета та підствольного гранатомета	47
4.7.1	Вправи початкових стрільб	47
4.7.2	Вправи навчальних стрільб	52
4.7.3	Вправи контрольних стрільб	92
4.8	Вправи стрільб із протитанкових гранатометів (реактивних протитанкових гранат) та реактивних піхотних вогнеметів	102
4.8.1	Вправи початкових стрільб	102
4.8.2	Вправи навчальних стрільб	104
4.8.3	Вправи контрольних стрільб	122
4.9	Вправи стрільб з ПТРК	126
4.9.1	Вправи навчальних стрільб	126
4.10	Вправи стрільб з гранатомета на станку	128
4.10.1	Вправи навчальних стрільб	128
4.10.2	Вправи контрольних стрільб	132
4.11	Вправи стрільб з великокаліберних кулеметів НСВ (ДШК, ДШКМ) та кулеметів встановлених на спеціальних машинах	132
4.11.1	Вправи початкових стрільб	132
4.11.2	Вправи навчальних стрільб	133
4.11.3	Вправи контрольних стрільб	141
4.12	Вправи стрільб з пістолета	144
4.12.1	Вправи навчальних стрільб	144
4.12.2	Вправи контрольних стрільб	149
5	ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ ТА УМОВИ ВПРАВ СТРІЛЬБ З ОЗБРОЄННЯ БОЙОВИХ МАШИН	157
5.7	Вправи стрільб з озброєння БМП, БТР з автоматичними гарматами	155
5.7.1	Вправи навчальних стрільб	155
5.7.2	Вправи контрольних стрільб	170
5.8	Вправи стрільб з озброєння БТР – 80 (БТР – 70, БРДМ)	173
5.8.1	Вправи навчальних стрільб	173
5.9	Вправи стрільб з озброєння танків	182
5.9.1	Вправи навчальних стрільб	182
5.9.2	Вправи контрольних стрільб	197

6	ПОРЯДОК МЕТАННЯ РУЧНИХ ГРАНАТ ТА УМОВИ ВПРАВ	200
6.2	Вправи з метання ручних гранат в пішому порядку та з бойових машин	204
6.2.1	Початкові вправи з метання навчально – імітаційних (навчальних протитанкових) гранат	204
6.2.2	Навчальні вправи з метання бойових (кумулятивних) гранат	210
7	ВЕДЕННЯ РОЗВІДКИ ЦІЛЕЙ, ВИЗНАЧЕННЯ ДАЛЬНОСТІ ТА ЦІЛЕВКАЗАННЯ	211
7.4	Вправи з розвідки цілей та цілевказання	213
7.4.1	Вправи з розвідки цілей та цілевказання для вогнететних підрозділів	216
8	УПРАВЛІННЯ ВОГНЕМ ПІДРОЗДІЛІВ	218
9	ВИМОГИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ВПРАВ БОЙОВИХ СТРІЛЬБ ТА БОЙОВИХ СТРІЛЬБ	223
9.35	Вправи бойових стрільб	234
9.35.1	Вправи бойових стрільб бойових груп (двійок, трійок) з автомата, снайперської гвинтівки, ручного кулемета, кулемета та підствольного гранатомета	234
9.35.2	Вправи бойових стрільб з РПГ гранатометної групи та відділення	252
9.35.3	Вправи бойових стрільб з СПГ гранатометного відділення	255
9.35.4	Вправа бойових стрільб з ПТРК протитанкового відділення	257
9.35.5	Вправи бойових стрільб з гранатомета на станку гранатометного відділення та взводу	258
9.35.6	Вправи бойових стрільб екіпажу БМП (БМД, БТР)	259
9.35.7	Вправи бойових стрільб екіпажу танка	268
9.35.8	Вправи бойових стрільб екіпажу артилерійських катерів (плавзасобів)	277
9.35.9	Вправи бойових стрільб відділення на БМП (БМД, БТР)	278
Додатки:		
1	Наказ командира військової частини “Про організацію і проведення стрільб (навчань) та забезпечення виконання вимог безпеки”	298
2	Обов’язки осіб, що керують стрільбою та її обслуговують	301
3	Зразки мішеней	313
4	Зведена таблиця для приведення зброї до нормального бою	321
5	Відомість результатів контрольного заняття на допуск до виконання вправ стрільб штатним артилерійським пострілом	323
6	Акт про проведення контрольного заняття особового складу підрозділу з визначення готовності до виконання стрільб штатним артилерійським пострілом	324

7	Відомість визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправ навчальних (контрольних, бойових) стрільб	326
8	Відомість складання заліку зі знань вимог заходів безпеки під час проведення занять з вогневої підготовки	328
9	Акт про перевірку технічного стану техніки та озброєння, засобів зв'язку та їх готовності до виконання стрільб штатним артилерійським пострілом	329
10	Вимоги заходів безпеки під час проведення стрільб	331
11	Варіанти постановки бойових завдань командирам підрозділів	339
12	Роздавально – здавальна відомість на отримання (здавання) боєприпасів на пункті бойового постачання	357
13	Журнал обліку проведених стрільб (вогневих тренувань)	359
14	Обладнання полігону (ділянки) для стрільби	360
15	Схема обладнання навчального місця для метання навчально – імітаційних гранат	364
16	Схема обладнання навчального місця для метання бойових гранат	365
17	Перелік документів для проведення ВБС, БС	366
18	Розрахунок необхідної кількості мішеней (цілей) для проведення бойових стрільб взводів за оборонною тематикою (варіант)	367
19	Округлені дальності прямого пострілу по мішенях Курсу стрільб	370
20	Розрахунок кількості боєприпасів, яка необхідна для ураження цілей	371
21	Вправи з вогневої підготовки за системою БАРС	374
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	386
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	387
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	392
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	394

“Мало ще солдата навчити стрільбі і рушничним прийомам, потрібно ще виховати його любов до Батьківщини. Потрібно показати йому, що він захисник Вітчизни, потрібно підняти рівень його освіти до розуміння того, що діється на божому світі, інакше він буде не більше як автомат, який не може проявити особистої ініціативи, яка так потрібна в сучасній війні, ні сили волі, без якої ніде і ні в чому немає успіху”.

(Мирослав Попович)

ВСТУП

В умовах збройної агресії з боку російської федерації проти нашої держави, потрібні військовослужбовці (підрозділи), які спроможні виконувати завдання із захисту держави в умовах негативного інформаційно-психологічного впливу противника.

Курс стрільб призначений для набуття офіцерами, сержантами і старшинами, солдатами (матросами) та курсантами (слухачами) вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ), а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки (далі – ВНП ВНЗ) Збройних Сил України, навичок щодо вирішення вогневих завдань із стрілецької зброї (підствольних гранатометів), гранатометів (реактивних протитанкових гранат), реактивних піхотних вогнеметів, переносних протитанкових комплексів, ручних гранат, озброєння бойових та спеціальних машин**, удосконалення їх індивідуальної майстерності та підготовки екіпажів, відділень, взводів до виконання вогневих завдань у сучасному бою.

*Тут і далі під бойовими машинами слід вважати бронетранспортери (БТР, БРДМ), бойові машини піхоти, десанту (БМП, БМД), танки; під спеціальними машинами – спеціальні, розвідувальні та артилерійські машини обладнані кулеметною установкою (КУ) – пристроєм для встановлення великокаліберного кулемета або кулемета ПКТ (ПКБ, ПКМБ, тощо).

“Посилати людей на війну ненавченими – означає зраджувати їх”

(Конфуцій)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Курс стрільб призначений для набуття офіцерами, сержантами і старшинами, солдатами (матросами) та курсантами (слухачами) вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ), а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки (далі – ВНП ВНЗ) Збройних Сил України, навичок щодо вирішення вогневих завдань із стрілецької зброї (підствольних гранатометів), гранатометів (реактивних протитанкових гранат), реактивних піхотних вогнеметів, переносних протитанкових комплексів, ручних гранат, озброєння бойових та спеціальних машин, удосконалення їх індивідуальної майстерності та підготовки екіпажів, відділень, взводів до виконання вогневих завдань у сучасному бою.

1.2. Курс стрільб включає такі розділи:

1. Загальні положення.
2. Організація та проведення стрільб.
3. Оцінка вогневої підготовки.
4. Порядок виконання та умови вправ стрільб зі стрілецької зброї.
5. Порядок виконання та умови вправ стрільб з озброєння бойових машин.
6. Порядок метання ручних гранат та умови вправ.
7. Ведення розвідки цілей, визначення дальностей та цілевказання.
8. Управління вогнем підрозділів.
9. Вимоги до організації та проведення вправ бойових стрільб (далі – ВБС) та бойових стрільб.

Успішне виконання Курсу стрільб забезпечується:

своєчасним та правильним плануванням вогневої підготовки, наявністю сучасної навчальної матеріально – технічної бази, що дозволяє створювати різну мішеневу обстановку і якісно проводити з підрозділами комплексні заняття з усіх розділів вогневої підготовки;

високою професійною і методичною підготовкою осіб офіцерського, сержантського і старшинського складу (інструкторів*), а також ефективним використанням у навчанні навчально – тренувальних засобів (далі – НТЗ);

глибокими знаннями тими, хто навчається, основ і правил стрільби, матеріальної частини зброї (озброєння), боєприпасів, приладів стрільби (спостереження), систем управління вогнем, їх правильною підготовкою до стрільби, умінням швидко виявляти та уражати цілі за будь – яких умов;

високою злагодженістю дій усіх членів екіпажу і особового складу підрозділів під час виконання вогневих (тактичних) завдань;

неухильним дотриманням умов ВБС, порядку їх виконання; виконанням планів бойових стрільб (далі – БС) та вимог заходів безпеки.

* Тут і далі під інструктором слід вважати підготовленого інструктора з вогневої підготовки з відповідним сертифікатом, отриманим на спеціальних курсах підготовки.

1.3. За своїм призначенням вправи стрільб поділяються на:

вправи базового рівня – для початкового загального і фахового індивідуального навчання у стрільбі тих, хто навчається, з усіх видів зброї, крім озброєння танків і БМ, та навчання метанню ручних гранат без урахування часу на стрільбу та кількості боєприпасів;

вправи спеціалізованого рівня – для поглибленого навчання у стрільбі, вдосконалення умінь та навичок тими, хто навчається, у виконанні вогневих завдань зі стрілецької зброї (підствольних гранатометів), гранатометів (ручних і станкових; автоматичних гранатометів; реактивних протитанкових гранат), вогнеметів та озброєння танків і БМ, спеціальних машин в різних видах бою (з проведенням взаємозаміни військовослужбовців у відділеннях (екіпажах, розрахунках, обслугах);

вправи бойового рівня – для набуття і вдосконалення умінь, навичок і досягнення злагодженості дій тими, хто навчається, виконання комплексних (вогневих і тактичних) завдань у ході колективної підготовки у складі бойових груп, екіпажів, відділень, взводів (взводних тактичних груп) на тактичному фоні, в тому числі у взаємодії з артилерією, авіацією та підрозділами інших родів військ.

Вправи базового рівня включають:

вправи початкових стрільб (далі – ВПС);

вправи навчальних стрільб (далі – ВНС);

навчальні вправи з метання ручних гранат.

Вправи спеціалізованого рівня включають:

вправи навчальних стрільб;

вправи контрольних стрільб (далі – ВКС).

Вправи бойового рівня підготовки включають:

ВБС у складі бойових груп – бойової двійки (трійки, пари);

ВБС у складі екіпажу БМ;

БС та ВБС у складі відділення (взводу).

ВПС призначені для набуття первинних навичок у виконанні вогневих завдань. Вони відпрацьовується усіма категоріями військовослужбовців.

Підготовчі вправи стрільб (далі – ПВС) призначені для спрямованого навчання у виконанні найбільш складних вогневих завдань (елементів) навчальних та контрольних вправ стрільб.

ВНС призначені для послідовного навчання військовослужбовців самостійному виконанню вогневих завдань у сучасному бою всіма способами по різних цілях за будь – яких умов, підтримання та удосконалення індивідуальної підготовки.

ВКС відпрацьовуються на НТЗ зі стрілецької зброї, озброєння бойових і спеціальних машин на військових стрільбищах та директрисах БМ.

ВКС призначені для визначення рівня вогневої виучки військовослужбовців у ході проведення інспекційних заходів, перевірок, контрольних занять, випускних іспитів, підтвердження та підвищення класної кваліфікації.

ВБС (БС) призначені для навчання та удосконалення навичок особового складу бойових груп, екіпажів, відділень і взводів в ефективному застосуванні зброї та озброєння БМ, навчання злагодженим діям і вмілому виконанню вогневих завдань на полі бою, а для командирів підрозділів – управління вогнем і маневром бойових груп (підрозділів) у ході виконання завдань за призначенням, за будь – яких умов обстановки.

1.4. Правила позначення вправ Курсу стрільб.

Літерну частину позначення складають дві великі літери “КС”, які відповідають скороченому типу документа.

Цифрова частина складається з чотирьох груп цифр:

X.XX.X.X, де:

перша цифрова група (від 1 до 6) – коди за призначенням вправ стрільб;

друга цифрова група (від 01 до 20) – коди за видом зброї (озброєння), складом підрозділу;

третя цифрова група (від 1 до 2) – за видом бою (бойових дій);

четверта цифрова група (від 01 до 12) – порядковий номер вправи згідно з Курсом стрільб.

У деяких випадках для позначення вправ Курсу стрільб в цифрову частину другої групи цифр додаються додаткові групи цифр у дужках. Такі вправи стрільб передбачають застосування різних видів зброї (озброєння).

Коди за призначенням вправ стрільб:

1 – вправи початкових стрільб (далі – ВПС);

2 – вправи навчальних стрільб (далі – ВНС);

3 – вправи контрольних стрільб (далі – ВКС);

4 – початкові вправи з метання навчально – імітаційних (навчальних протитанкових) гранат;

5 – навчальні вправи з метання бойових (кумулятивних) гранат;

6 – вправи бойових стрільб (далі – ВБС).

Коди за видом зброї (озброєння), складом підрозділу:

01 – автомат;

02 – снайперська гвинтівка;

03 – ручний кулемет;

04 – кулемет;

05 – підствольний гранатомет;

06 – протитанковий гранатомет (реактивний протитанковий гранатомет);

07 – станковий протитанковий гранатомет;

08 – реактивний піхотний вогнемет;

09 – ПТРК;

10 – гранатомет на станку;

11 – великокаліберний кулемет;

12 – пістолет;

13 – з озброєння БМП (БТР з автоматичною гарматою);

14 – з озброєння БТР – 80 (БТР – 70, БРДМ);

- 15 – з озброєння танка;
- 16 – ручна граната;
- 17 – ручна кумулятивна граната;
- 18 – бойова група (двійка, трійка);
- 19 – відділення;
- 20 – взвод (взводна тактична група (далі – ВТГр)).

Коди за видом бою (бойових дій):

- 1 – оборонні дії;
- 2 – наступальні (штурмові, рейдові) дії.

Приклад позначення вправ Курсу стрільб:

КС 2.01(02 – 04).1.2, де:

КС – Курс стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин;

2 – навчальна вправа;

01 (02 – 04) – з автомата (снайперської гвинтівки, ручного кулемета, кулемета);

1 – оборонні дії;

2 – порядковий номер вправи згідно з Курсом стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин.

1.5. Успішне навчання військовослужбовців з вогневої підготовки досягається визначеною послідовністю у виконанні вправ стрільб та вправ з метання ручних гранат.

Перехід з базового на спеціалізований рівень, зі спеціалізованого на бойовий рівень навчання у стрільбі здійснюється за умови виконання всіх обов'язкових вправ стрільб, що визначені в кожному із цих рівнів (відповідно категорій та посадового призначення), на оцінку, не нижче “задовільно”.

Перелік обов'язкових вправ стрільб та метання ручних гранат Курсу стрільб, виконанням яких досягається мінімально необхідний рівень вогневого вишколу для виконання вогневих завдань за призначенням (фахом):

за базовим рівнем навчання у стрільбі:

для початкового загального індивідуального навчання для всіх категорій військовослужбовців: КС 1.01.1.1 – 3, КС 2.01.1.1, КС 2.01.1.3, КС 1.06.1.2, КС 4.16.1.1, КС 5.16.1.1;

для фахового індивідуального навчання:

стрільці, снайпери, кулеметники – КС 1.01(02 – 03).1.4 – 5, КС 1.01.1.6, КС 2.01(03 – 04).1.1, КС 2.01(02 – 04).1.5;

стрільці з ГП – 25 – КС 2.05.1.3;

снайпери підрозділів снайперів¹ додатково – КС 2.02.1.1a-2;

гранатометники ручних протитанкових гранатометів (далі – РПГ) – КС 1.06.1.1, КС 2.06(07).1.1;

¹ Далі під підрозділом снайперів слід вважати фахівців штатною зброєю яких є снайперська гвинтівка зі складу взводу (роті) снайперів.

гранатометники (розрахунки) станкових протитанкових гранатометів (далі – СПГ) – КС 2.07.1.1;

вогнетники реактивних піхотних вогнететів (далі – РПВ) – КС 1.08.1.3, КС 2.08.2.3;

гранатометники (обслуги) автоматичних гранатометів (далі – АГС – 17) – КС 2.10.1.1;

кулеметники крупнокаліберних кулеметів – КС 1.11.1.1, КС 2.11.1.1;
для екіпажів БМ (крім механіків водіїв) додатково – КС 4.16.1.4, КС 4.16.2.7;

за спеціалізованим рівнем навчання у стрільбі (відповідно до категорій та посадового призначення військовослужбовців):

підготовка за фахом:

стрільці, кулеметники – КС 2.01(02 – 04).1.12 – 14, КС 2.01(03).2.28, КС 2.01(03).2.30, КС 3.01(02 – 05,16).1.2, КС 3.01(02 – 05).2.3 – 4;

стрільці з ГП – 25 додатково – КС 2.01(05).2.27;

снайпери – КС 2.01(02 – 04).1.8(10,12,14,22), КС 2.02.2.26(27), КС 3.01(02-05,15).1.2, КС 3.02.1.2, КС 3.02.2.3;

снайпери підрозділів снайперів² – КС 2.02.1.9(16,17), КС 2.02.2.32, КС 2.02.1(2).39, КС 3.02.2.27;

гранатометники ручних протитанкових гранатометів (далі – РПГ) – КС 2.06(07).1.2, КС 2.06.1.10, КС 2.06(07).2.12, КС 2.06.2.13, КС 2.06(01).2.15-16, КС 3.06.2.1;

гранатометники (розрахунки) станкових протитанкових гранатометів (далі – СПГ) – КС 2.06(07).1.2, КС 2.07.1.11, КС 2.06(07).2.12, КС 2.07(01).2.18, КС 3.07.2.2;

вогнетники реактивних піхотних вогнететів (далі – РПВ) – КС 2.08.1(2).6-8, КС 3.08.2.3(5);

обслуги переносних протитанкових комплексів – КС 2.09.1.1 – 2, КС 2.09.2.3, КС 3.09.1.1;

гранатометники (обслуги) автоматичних гранатометів (далі – АГС – 17) – КС 2.10(01).1.2, КС 2.10.1.3, КС 2.10.2.4 – 5, КС 3.10.1.1;

кулеметники крупнокаліберних кулеметів – КС 2.11.1.2, КС 2.11.1.4 – 5, КС 2.11.2.6, КС 3.11.1.1;

кулеметники крупнокаліберних кулеметів на спеціальній машині – КС 2.11.1.3, КС 2.11.2.7 – 8, КС 3.11.2.1;

кулеметники крупнокаліберних кулеметів на спеціальній машині (для підрозділів ППО) – КС 2.11.1.9-10, КС 3.11.1.3;

для командирів БМ та навідників операторів БМП (БТР з автоматичними гарматами) – КС 2.13.1.1, КС 2.13.1.3 – 4, КС 2.13.2.9 – 10, КС 2.13.2.12, КС 3.13.1.1, КС 3.13.2.2;

для командирів БМ та навідників кулеметів БТР – 80 (БТР – 70, БРДМ) – КС 2.14.1.1 – 3, КС 2.14.2.5 – 6, КС 3.14.1.1, КС 3.14.2.2;

² Далі під підрозділом снайперів слід вважати фахівців штатною зброєю яких є снайперська гвинтівка зі складу взводу (роты) снайперів.

для командирів танків та навідників гармат – КС 2.15.1.1 – 2, КС 2.15.1.5, КС 2.15.2.15 – 16, КС 2.15.2.18, КС 3.15.1.1, КС 3.15.2.2 – 3;

військовослужбовці, які озброєні пістолетом – КС 2.12.1.1 – 4, КС 2.12.2.7-8, КС 3.12.1.1 – 2;

курсанти (слухачі) ВВНЗ, навчальних підрозділів, ВВП ВНЗ – відповідно програм підготовки за фахом;

для осіб офіцерського, сержантського і старшинського складу, солдатів (матросів) підрозділів родів військ і спеціальних військ, органів військового управління, навчальних підрозділів, ВВП ВНЗ, військових комісаріатів, військових частин та підрозділів забезпечення життєдіяльності Збройних Сил України – КС 2.01.1.7, КС 2.01.1.12, КС 3.01.1.1.

за бойовим рівнем навчання у стрільбі (відповідно до категорій та посадового призначення військовослужбовців):

підготовка за фахом:

для стрільців, снайперів, кулеметників у складі бойових груп (пар) – весь перелік ВБС;

для групи (відділення) гранатометників, протитанкового відділення – весь перелік ВБС;

для екіпажів БМП (БТР з автоматичними гарматами) – КС 6.13(14).1.1, КС 6.13(14).2.4, КС 6.13.2.6;

для екіпажів БТР – 80 (БТР – 70, БРДМ) – КС 6.13(14).1.1, КС 6.13(14).2.1;

для екіпажів танків – КС 6.15.1.1, КС 6.15.2.4, КС 6.15.2.6;

для відділення на БМП (БМД, БТР) – весь перелік ВБС;

для взводу на БМП (БМД, БТР) або ВТГр – весь перелік ВБС;

курсанти (слухачі) ВВНЗ, навчальних підрозділів, ВВП ВНЗ – відповідно програм підготовки за фахом;

для осіб офіцерського, сержантського і старшинського складу, солдатів (матросів) підрозділів родів військ і спеціальних військ, органів військового управління, навчальних підрозділів, ВВП ВНЗ, військових комісаріатів, військових частин та підрозділів забезпечення життєдіяльності Збройних Сил України – КС 3.01.1.1.

Решта ВПС, ВНС, ВКС, ВБС Курсу стрільб можуть виконуватись на відповідному рівні навчання за рішенням командира підрозділу (командира навчального підрозділу) з урахуванням навченості військовослужбовців і наявності часу в плані (графіку) підготовки (навчання).

Відповідно до бойового призначення військових частин командувачі військ (сил), командири частин у своїх рішеннях і планах підготовки (у ВВНЗ, ЦП – програмах підготовки за фахом) визначають додатковий перелік вправ стрільб та вправ бойових стрільб, виконання яких необхідно для підготовки військовослужбовців (курсантів) та підрозділів до виконання завдань за призначенням (виконання стандарту підготовки) на поточному (спеціалізованому або бойовому) рівні підготовки (етапі (періоді), процесі навчання). Вправи стрільб відпрацьовуються з урахуванням комплексності навчання (в сукупності з іншими предметами навчання – тактичної підготовки тощо).

У подальшому (по звершенні навчання у базовому, спеціалізованому, бойовому рівнях навчання у стрільбі), з метою підтримання та удосконалення індивідуальної фахової навченості, умінь і навичок злагоджених дій підрозділів, вибір вправ стрільб здійснюється за рішенням командира підрозділу з урахуванням поточного рівня навченості у стрільбі (згідно категорій та посадового призначення) військовослужбовців, у ВВНЗ (ЦП) – виконання вправ зі стрілецької зброї та озброєння бойових машин здійснюється згідно з програмами підготовки за фахом.

Під час підготовки за фахом командири підрозділів проводять взаємозаміну військовослужбовців у відділеннях (екіпажах, розрахунках, обслугах) та визначають кількість вправ для відпрацювання дублерам залежно від рівня їх підготовки.

Під час підготовки військовослужбовців для більш цілеспрямованого навчання у виконанні найбільш складних елементів вогневих завдань навчальних та контрольних вправ стрільб командирами підрозділів розробляються вправи підготовчих стрільб. Умови виконання ПВС розробляються з урахуванням мети, якої необхідно досягти під час їх виконання, та з урахуванням рівня індивідуальної навченості військовослужбовців (відповідно до вимог методики вогневої підготовки).

1.6. Вправи стрільб зі стрілецької зброї ті, хто навчаються, виконують зі штатної зброї. Військовослужбовці, які не мають закріпленої за ними зброї, вправи стрільб виконують зі зброї того підрозділу, який забезпечує проведення стрільб.

Вправи стрільб з БМ, із колективної зброї виконуються у складі штатних (зведених) екіпажів.

У підрозділах, що не мають екіпажів повного складу, навчальних підрозділах і ВВНЗ призначаються зведені екіпажі.

Дозволяється замінювати (доповнювати) членів екіпажу (обслуги), відсутніх через поважні причини, військовослужбовцями тієї самої спеціальності зі складу взводу (роти), що стріляє.

Для підготовки дублерів, в тому числі для проведення стрільб з колективної зброї, керівнику стрільби дозволяється проводити взаємозаміну в бойових групах (екіпажах, розрахунках, обслугах, тощо) після проведення з ними відповідних занять і прийняття заліків зі знань вимог безпеки.

1.7. Під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї:

керівник стрільби на ділянці повинен бути в польовій формі одягу з польовим спорядженням, в шоломі та бронежилеті;

ті, хто навчається, повинні бути у польовій формі одягу з польовим спорядженням, шоломом, бронежилетом з двома ручними гранатами, сумкою (сумками) для магазинів (споряджених та пустих) на боку (бронежилеті).

Додаткове інше спорядження штатної екіпіровки, яка належить військовослужбовцям видів Збройних Сил України (родів військ): фляга (члени екіпажів БМ – без фляги), протигаз, мала лопата (для офіцерів – без малої лопати), бінокль, тощо).

Під час виконання вправ стрільб з озброєння БМ члени екіпажів повинні бути в спеодязі та бронешилетах для екіпажів (екіпажі танків без бронешилетів).

Під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї дозволяється замінювати штатний боскомплект, який носить при собі військовослужбовцем (розрахунком, обслугою), навчальним, відповідним за об'ємом та вагою.

Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє, за винятком вправ, умовами яких передбачено стрільбу одиночними пострілами.

Під час стрільби в горах у пішому порядку весь особовий склад додатково екіпірується предметами майна, що носить, або їх заміниками, що відповідають формі спорядження та вазі укладки, передбаченими нормами постачання з урахуванням пори року.

Для послідовного навчання виконанню вогневих завдань плануються вогневі тренування, які проводяться на військовому стрільбищі, вогневному містечку, директрисі БМ (далі – навчальні об'єкти вогневої підготовки) вдень та вночі. Зміст вогневого тренування і кількість навчальних місць на ньому визначаються керівником заняття та повинні бути взаємопов'язаними між собою, але кожне наступне тренування, поряд з вивченням нових питань, повинно забезпечувати зростання й удосконалення раніше засвоєних знань, умінь і навичок тими, хто навчається. Під час вогневих тренувань відпрацьовуються вправи з розвідки цілей і спостереження, з управління вогнем, метання ручних імітаційних гранат, а також дії членів екіпажів (обслуг) при озброєнні БМ (зброї), та за необхідності розгортаються навчальні місця для вивірки і приведення зброї (озброєння БМ) до нормального бою. Під час вогневих тренувань вночі додатково розгортаються навчальні місця для навчання стрільби з автомата (ручного кулемета, кулемета) на спалах, звук, з рогаток, а також з підствольного гранатомета по напрямку від кілків, встановлених на вогневій позиції.

Під час виконання вправ стрільб організуються заняття (тренування) на навчальних місцях. Кількість навчальних місць, номери нормативів (якщо не обумовлені умовами вправи) та зміст занять на них визначає командир підрозділу. На заняттях (тренуваннях) під час виконання вправ стрільб обов'язково повинні розгортатися навчальні місця з виконання: вправ стрільб, різноманітних нормативів в діях при озброєнні, а для механізованих, (мотопіхотних), десантно – штурмових, танкових, розвідувальних підрозділів – вправ з розвідки цілей і спостереження, вправ (тренувань) з управління вогнем підрозділів.

Перед початком виконання ВБС (БС) у складі бойової групи (двійки, трійки), відділення (екіпажу), взводу повинні проводитися тактико – стройові заняття та тренування з управління вогнем, а з керівниками стрільби – інструкторсько – методичні (показові) заняття.

До виконання вправ стрільб (ВБС, БС) допускаються лише ті військовослужбовці, які вивчили матеріальну частину озброєння (зброї) та босприпасів, основи і правила стрільби, умови вправи та склали залік із заходів безпеки. Військовослужбовці, які не склали залік, до стрільби не допускаються.

Протягом навчання стрільбі ті, хто навчається, періодично повинні виконувати вправи стрільб у протигазах. Під час інспектування (перевірок)

вправи стрільб у протигазах не виконуються. Стрільба в протигазах проводиться без змін умов вправи. Протигази надягаються особовим складом за командою “Гази”, що подається керівником стрільби на ділянці перед сигналом “Слухайте всі” (а для тих, хто стріляє із стрілецької зброї, – у вихідному положенні), і знімаються за командою керівника стрільби на ділянці після повернення БМ (зміни, яка стріляє зі стрілецької зброї) у вихідне положення та виходу з БМ екіпажів.

Ті, хто носить окуляри, виконують вправи стрільб зі стрілецької зброї без протигаза.

1.8. Для організації проведення навчань (стрільб), керівництва стрільбою, її обслуговування та забезпечення виконання заходів безпеки наказом командира військової частини призначаються:

- старший керівник стрільби;
- керівники стрільби на ділянці (навчальному об’єкті вогневої підготовки, навчальному місці);
- начальник оточення і підрозділ, від якого призначається особовий склад оточення;
- черговий лікар (фельдшер);
- начальник пункту бойового постачання;
- черговий зв’язківець, артилерійський технік (майстер) під час виконання стрільб з БМ;
- начальник метеопосту (під час виконання вправ стрільб з танків штатним артилерійським пострілом);
- керівник польотами на вертолітній директрисі (під час стрільби з борту вертольотів);
- начальник поста освітлення (під час проведення стрільб вночі з використанням освітлювальних ракет).

Для організації та проведення стрільби на одній ділянці старший керівник стрільби не призначається, а виконання його обов’язків покладається на керівника стрільби на ділянці.

Для організації проведення стрільб (навчань) наказом командира військової частини (додаток 1, до Курсу стрільб) визначаються:

- перелік вправ стрільб, що плануються для виконання;
 - перелік зброї (озброєння), що дозволена для використання під час стрільб (навчань);
 - час проведення занять;
 - адміністрація керівництва стрільбою та її обслуговування;
 - черговий автомобіль, санітарний автомобіль та комплект невідкладної медичної допомоги, автомобілі для перевезення боєприпасів та особового складу оточення, за потреби автомобіль технічного забезпечення (обслуговування);
 - завдання щодо всебічного забезпечення заняття з вогневої підготовки.
- Особовий склад оточення призначається напередодні занять (стрільб) наказом командира військової частини.

Старшим керівником стрільби призначаються:

в органах військового управління – начальник роду військ, начальник управління (заступник начальника управління), начальник відділу, служби та їм рівні;

у військових частинах – офіцери управління військової частини, командир батальйону або його заступники, офіцери штабу батальйону;

у ВВНЗ – начальник кафедри (факультету та його заступники, курсу), викладач вогневої підготовки, офіцер навчального відділу або курсовий офіцер;

у навчальних військових частинах – командир навчального батальйону, його заступники, начальник навчального відділення та його заступники, начальник циклу вогневої підготовки або його заступник.

Під час виконання вправ стрільб з озброєння танків штатним артилерійським пострілом:

у військових частинах – заступник командира бригади (полку), командир (заступник командира або начальник штабу) батальйону;

у ВВНЗ – заступник начальника навчального закладу, начальник факультету або його заступник, начальник кафедри вогневої підготовки або його заступник;

у навчальних військових частинах – командир (заступник командира або начальник штабу) навчального батальйону, начальник циклу вогневої підготовки або його заступник.

Старшому керівнику стрільби підпорядковуються керівники стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях), а також особовий склад, який обслуговує стрільбу.

Старший керівник стрільби з питань організації стрільб та виконання заходів безпеки виконує вимоги начальника центру (полігона, командира підрозділу забезпечення заходів бойової підготовки) (далі – начальник полігона).

Керівником стрільби на ділянці (навчальному об'єкті вогневої підготовки, навчальному місці) призначаються:

в органах військового управління, установах та організаціях Збройних Сил України, управліннях військових частин – заступники начальників структурних підрозділів;

у військових частинах і підрозділах – командир підрозділу, що навчається, або його заступник (інструктор³);

у ВВНЗ – викладач та інструктор кафедри вогневої підготовки, командири курсантських підрозділів;

у навчальних військових частинах – начальник циклу (циклової комісії), заступник начальника циклу (циклової комісії), викладач циклу (циклової комісії).

Керівнику стрільби на ділянці підпорядковується весь особовий склад підрозділу, що навчається.

³ Тут і далі під інструктором слід вважати підготовленого інструктора з вогневої підготовки з відповідним сертифікатом, отриманим на спеціальних курсах підготовки.

Керівник стрільби на ділянці (навчальному об'єкті вогневої підготовки, навчальному місці) призначає зі складу підрозділу, що навчається, спостерігачів за результатами стрільби, команду для гасіння пожеж на мішеневому полі, а в разі необхідності – роздавальників боєприпасів, сигналіста, особовий склад поста освітлення та для ремонту мішеней. Кількість спостерігачів визначається такою, що забезпечує надійне спостереження, але не менше ніж кількість БМ, з яких виконуються вправи стрільб.

Підготовку особового складу адміністрації стрільб організовує і проводить старший командир (начальник).

У разі необхідності для обслуговування стрільб можуть бути призначені інші особи, обов'язки яких визначає старший командир (начальник).

Загальні обов'язки осіб, що керують стрільбою та обслуговують її, наведені у додатку 2 до Курсу стрільб.

1.9. Підготовка навчального об'єкта вогневої підготовки до занять з вогневої підготовки проводиться підрозділами та засобами полігона, за участю особового складу підрозділів військових частин.

Начальник полігона відповідає за своєчасну та якісну підготовку полігонного обладнання, мішеневого поля, забезпечення захисту від небезпечного впливу електричного струму мереж живлення полігонного обладнання, створення умов для проведення занять.

Командир підрозділу відповідає за своєчасну та якісну підготовку навчальних місць до проведення занять.

Командир військової частини (підрозділу) за 1 – 2 доби повинен подати начальнику полігона заявку на підготовку мішеневого поля відповідно до умов вправи, яка буде виконуватись.

Усі роботи щодо підготовки навчальних об'єктів вогневої підготовки до стрільби закінчуються не пізніше ніж за годину до початку заняття.

Начальник навчального об'єкта доповідає про його готовність до стрільби керівнику заняття (стрільби) на ділянці. Керівник стрільби перевіряє функціонування мішеневого поля, готовність до проведення занять, відповідність мішеневої обстановки умовам виконання вправи.

1.10. Навчальні об'єкти з вогневої підготовки обладнуються відповідно до вимог керівних документів Генерального штабу Збройних Сил України та Міністерства оборони України.

Порядок організації і виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї (озброєння БМ) в ході проведення заходів бойового злагодження або виконання завдання в районі призначення поза межами полігонів Збройних Сил України (на визначених ділянках місцевості, районах зосередження тощо) та особливості їх виконання вдень та вночі встановлюються інструкцією командира військової частини, яка погоджується з місцевими органами влади.

Під час виконання вправ стрільб з місця або на ходу, на військових стрільбищах рубезем відкриття вогню (далі – РВВ) є вогнева позиція на цьому рубезі. Вогнева позиція на РВВ включає два – три окопи для стрільби стоячи або не менше трьох укриттів (стінка, камені, колоди, інші природні укриття) для

стрілби з різних положень на кожному напрямку військового стрільбища. Окопи розташовуються на віддаленні 10 – 12 м один від одного по фронту та між собою з'єднуються ходом сполучення завглибшки 1,5 м, у якому обладнуються два входи.

Для виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї, де передбачене висування, на кожному напрямку військового стрільбища для кожного, хто стріляє, обладнується вогнева позиція. Віддалення її від РВВ повинно забезпечувати створення необхідної кількості варіантів показу цілей. Для зміни вогневої позиції на відстані 10 – 25 м (відстань короткої перебіжки) виставляються камені, колоди, інші природні укриття, які можуть використовуватися під час вибору вогневої позиції.

На одному – двох напрямках військового стрільбища (директриси БМ) для виконання ВВС (БС, ТН з БС) у складі взводу (відділення, бойових пар, груп) обладнуються ділянки дротових загороджень, завширшки 50 – 60 м та завглибшки 15–25 м, що забезпечують їх подолання не менше ніж двома способами.

Під час виконання вправ з метання бойових ручних гранат рубіж метання розташовується так, щоб у радіусі 300 м не було людей і об'єктів, що можуть бути уражені осколками гранат.

На всю глибину мішеневого поля встановлюються добре видимі об'єкти (стовпи, колодязі, вітряки, труби, зруйновані будівлі, тощо), які можуть використовуватись як орієнтири. На глибину до 200 – 300 м мішеневого поля влаштовуються укриття та споруджуються макети різних місцевих предметів (камені, стінки, колоди, колодязі, огорожі тощо), що дозволяють використовувати їх особовим складом під час виконання вправ стрільб для укриття та маскуванню, які не обмежують можливості ведення вогню з усіх видів зброї.

Для виконання вправ стрільб з БМ зі зміною вогневих позицій обладнуються:

рубіж припинення вогню на віддаленні 300 м (700 м^4) від рубежу відкриття вогню;

шлях повернення БМ у вихідне положення (БМ можуть повертатися у вихідне положення по основних шляхах руху);

вогневі позиції на віддаленні:

перша – 50 – 100 ($50 - 200$)⁴ м, у горах 25 – 50 ($25 - 100$)⁴ м;

друга – 150 – 200 ($250 - 450$)⁴ м, у горах 75 – 100 ($150 - 250$)⁴ м;

третья – 250 – 300 ($500 - 700$)⁴ м, у горах 150 – 200 ($300 - 400$)⁴ м від рубежу відкриття вогню, які розташовуються праворуч та ліворуч від шляхів руху БМ.

На вогневих позиціях обладнуються окопи для БМ, при цьому друга вогнева позиція обладнується із прохідним окопом.

У ході виконання вправ стрільб, умовами яких передбачається переміщення, рух БМ повинен здійснюватись не по прямій лінії, а з

⁴ Для бойових машин зі стабілізатором озброєння.

Книги, які можуть вас зацікавити

Підготовка тактичних груп (відділення, взвод). Альбом схем та методичних матеріалів

Індивідуальна підготовка (рівень командир та головний сержант загальновійськового взводу). Частина I – набуття оборонних спроможностей)

Піхота наступає. Події та досвід. Спогади про участь у боях 1914-1918 роках у Франції, Румунії та Італії

Фортифікаційне обладнання місць виконання завдань підрозділами (за досвідом російсько-Української війни 2022 року)

Як перемогти на полі бою. 25 ключових тактик усіх часів. З 28 планами ведення бою

Настанова зі стрілецької справи. Ручні гранати

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт](#) →